

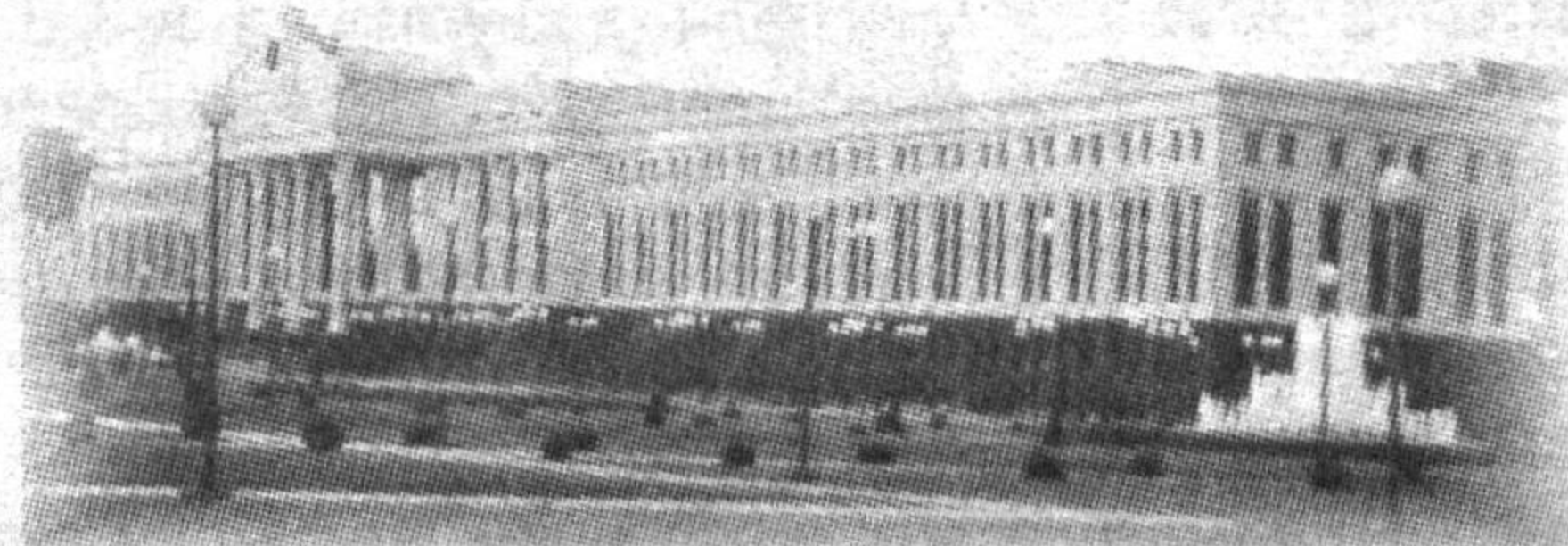
НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

2014 йилда мамлакатимиз солиқ сиёсати

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенат сўнги бир неча ҳафта мобайнида мамлакатимизнинг 2014 йил учун бюджети ва Ўзбекистон солиқ тизимини янада ривожлантиришга қаратилган қатор қонун ҳужжатларини кўриб чиқди ва қабул қилди. Ушбу муҳим ҳужжатлар асосида ётувчи солиқ сиёсати 2014 йилда ҳўжалик субъектларига солиқ юкини янада пасайтиришга, кичик ва хусусий бизнесни ривожлантиришни рағбатлантиришга, фуқароларнинг даромадларини оширишга ва уларнинг харид қилиш қобилиятини кўтаришга, солиқ маъмуриятчилигини соддалаштириш ва такомиллаштиришга йўналтирилган.

Қа. со.

ЮРИДИК ШАХСЛАРНИ НИМАЛАР КУТМОҚДА

2014 йилда фойда солиғининг базавий ставкасини 9%дан 8%га пасайтириш назарда тутилмоқда. Бу йирик корхоналарга солиқ юкини пасайтиради, уларга моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва меҳнатни рағбатлантириш учун қўшимча манбаларни яратади. Базавий ставканинг пасайтирилиши мазкур тоифадаги солиқ тўловчиларнинг 130 млрд сўм сақлаб қолиш имкониятини беради.

Ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи ставкасини амалдаги даражада – соф фойдадан 8% миқдорида сақлаб қолиш кутилаётир. Бунда солиқ тўловчининг даромади сифатида қаралмайдиган бюджетдан субсидиялар, текин олинган маблағлар, суғурта қопламасини чиқариб ташлаш йўли билан ушбу солиқ ва фойда солиғининг солиқ солиш базасини

ҳисоб-китоб қилишни бирхиллаштириш назарда тутилмоқда.

Хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналари учун пластик карточкаларини қўллаган ҳолда тўлаш билан кўрсатилган хизматлар ҳажми бўйича фойда солиғи ва ЯСТ ставкаларининг пасайтирилиши 2014 йилда 5% (жорий йилда – 10%) миқдорида бўлиши назарда тутилмоқда. Қатор йиллар давомида амал қилган имтиёзлар ўз натижаларини кўрсатди – бугунги кунда деярли барча жойларда аҳолига кўрсатилаётган хизматларга тўлов пластик карточкалар билан амалга оширилмоқда. Масалан, чакана тармоқ ва умумий овқатланиш соҳасида пластик карталарни қўллаган ҳолда амалга оширилган товар айланмаси 2008 йилдаги 20%га нисбатан 2012 йилда 50%дан ошди.

Бир қатор солиқлар ва мажбурий тўловлар бўйича амалдаги ставкаларни сақлаб қолиш режалаштирилмоқда – қўшилган қиймат солиғи (20%), ЯИТ (25%), Давлат мақсадли жамғармалари ҳамда Таълим ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукаммал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий ажратмалар бўйича.

Акциз солиғининг айрим ставкаларини (алкоголь ичимликлар, пиво, спирт, тамаки маҳсулотлари ва бошқалар) ўртача 5-25%га индексациялаш назарда тутилган.

2-бетда

ИЛҒОРЛАР САРАЛАНДИ

Ҳар қандай касбнинг устаси бўлиш ўз ишини кўпчиликдан кўра яхши билиш ва бажара олиш демакдир. «Энг яхши аудитор–2013» ва «Энг яхши бухгалтер–2013» танлови иштирокчилари ўзларининг ижодий деб бўлмайдиган касблари ёшлар учун жозибали бўлиб бораётганини, уни билган кишиларга эса иқтисодиётнинг барча соҳаларида талаб борлигини кўрсатдилар.

Танловда энг журъатли ҳамда фаол бухгалтер ва аудиторлар жамланди. Улар учун бу тадбир билим ва амалий кўникмалар синови бўлди. Танлов ғолиблари дипломлар ва эсдалик совғалар билан тақдирландилар. Тадбир ҳақидаги материал билан «Аудитор хабарномаси»да танишишингиз мумкин.

3-6-бетларда

ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ

Тақдим этилаётган, шунингдек сўнги пайтда қабул қилинган бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан norma.uz сайтида танишиб чиқишингиз мумкин.

ДЕПАРТАМЕНТДА ХИЗМАТНИ ЎТАШ БЎЙИЧА НИЗОМ ЯНГИЛАНДИ

Президентнинг «Ўзбекистон Республикаси прокуратураси органлари ва муассасаларида хизматни ўташ тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида» қарорини (12.09.2013 йилдаги ПҚ-2036-сон) бажариш юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг 5.12.2013 йилдаги 318-сон қарори билан Вазирлар Маҳкамасининг «Иқтисодиёт ва солиқ соҳасидаги жиноятларга қарши курашишни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига (6.07.2001 йилдаги 291-сон) ўзгартиришлар киритилди.

Қарорга киритилган ўзгартиришларга мувофиқ Бош прокуратура ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти ва унинг ҳудудий бўлинмалари айрим масъул шахсларининг «Прокуратура тўғрисида»ги Қонуннинг 47-моддасига биноан прокуратура органлари ходимларига улар эгаллаган лавозимлари ва иш стажларини ҳисобга олган ҳолда бериладиган даражали унвонлари оширилди.

Юқорида айтиб ўтилган Департаментда хизматни ўташ тўғрисидаги низом янги таҳрирда тасдиқланди. Унда Департаментнинг даражали унвонларга эга бўлган барча ходимларига, шунингдек синов муддатини ўтаётган шахсларга татбиқ этиладиган Департаментга қабул қилиш тартиби ва хизматни ўташ шарт-шароитларини, даражали унвонлар бериш ва улардан маҳрум қилиш, рағбатлантириш ва интизомий жавобгарликка тортиш тартиби белгиланган.

Аниқлаштирилишича, Департамент ходимлари давлат ҳимоясида бўлганликлари муносабати билан ушлаб турилиши, шахсий кўрикдан ўтказилиши, буюмлари ва машиналарини кўрикдан ўтказилишига йўл қўйилмайди, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолатлар бундан мустасно. Нафақат хизматни ўтаётган, балки хизматни тўхтатган ходимларни маъмурий жавобгарликка тортиш, уларга нисбатан жиноий иш қўзғатиш Бош прокурор, унинг ўринбосарлари, ҳудудлар прокурорлари томонидан уларнинг ваколатлари доирасида ҳал этилади.

Бош прокурор томонидан тасдиқланган прокуратура органларининг ходимлари касб одоби қоидаларига риоя қилинишига оид талаблар жорий қилинди. Ушбу қоидалар бузилган тақдирда хизмат текшируви ўтказилади, текширув натижасида вақтинчалик, лекин 1 ойдан ортиқ бўлмаган муддатга хизмат вазифаларини бажаришдан озод қилишга чора кўрилади.

Пораҳўрлик ва бошқа суиистеъмолчиликларнинг олдини олиш мақсадида Низомга мувофиқ ходимлар ротация қилинади, уни ўтказиш тартиби Бош прокурорнинг буйруғи билан белгиланади. Бундан ташқари, ҳужжат билан кадрлар захирасини шакллантириш назарда тутилган, бу жараён профессионал ходимларни ишга қабул қилиш, бошқарувчилик қобилиятига эга ходимларни аниқлаш ва жой-жойига қўйишдан иборат.

Хизматдаги ташаббускорликлари ва тезкорлиги, хизмат вазифаларини виждонан ва намунали бажарганликлари учун рағбатлантиришлар сирасида «Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг Фахрий ходими» кўкрак нишони билан тақдирлаш белгиланди, Низомга мувофиқ тақдирлаш Бош прокурор томонидан амалга оширилади.

Шунингдек Президентнинг Ўзбекистон Республикаси прокуратура органлари ходимларини моддий рағбатлантириш ва ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисидаги қарори (13.11.2013 йилдаги ПҚ-2065-сон) нормалари Департамент ходимларига татбиқ этилади, шу боис Низом билан Ягона тариф сеткаси бўйича меҳнатга ҳақ тўлаш разрядлари ва Департамент ходимларининг лавозим маошларига меҳнатнинг алоҳида шарт-шароитлари учун ойлик устамалар миқдорлари тасдиқланди.

7-бетда

2014 йилда МАМЛАКАТИМИЗ СОЛИҚ СИЁСАТИ

Мол-мулк солиғини ҳисоблашдаги ўзгартиришлар йирик корхоналарни модернизация қилиш ва техник қайта қуроллантиришга рағбатлантиради. 2014 йилда ушбу солиқнинг солиқ солиш базаси фойдаланиш муддати 10 йилдан ошмайдиган асбоб-ускуналарнинг қийматиға камайтирилади. Бунда бюджетга даромадлар тушмаслигини қисман компенсациялаш мақсадида мол-мулк солиғи ставкаси 3,5%дан 4%га кўтарилади, солиқ солиш базасига корхоналар балансида бўлган уй-жой фонди объектлари қиймати киритилади.

2014 йилда бюджетнинг даромад қисмини шакллантиришда ресурс солиқлари янада катта аҳамиятга эга бўлади. Бунинг учун, биринчидан, амалдаги ер солиғи ставкаларини 20%га индексациялаш назарда тутилади. Шу билан бир вақтда ҳудудий зоналаш (амалдаги 14 та зона ўрнига 5 та зонани ўрнатиш) қайта кўриб чиқиши ҳисобига Тошкент шаҳрида зоналаш бўйича ер солиғи ставкалари бирхиллаштирилади. Ҳудудий зоналашнинг асосий мезонларидан бўлиб қуйидагилар ҳисобланади:

- зоналарнинг марказдан узоқлашув даражаси;
- экологик вазият (газ билан ифлосланганлик даражаси, шамол йўналиши ва бошқалар);
- транспорт коммуникацияларининг ривожланиш даражаси;
- ижтимоий инфратузилманинг (бозорлар, таълим ва тиббиёт муассасалари, маданият ва спорт ташкилотлари) мавжудлиги.

Иккинчидан, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқнинг амалдаги ставкалари 20%га индексацияланади.

Ушбу солиқлар ставкаларини индексациялаш ер ва сув ресурсларидан фойдаланиш самарасини оширишга ёрдам беради.

Қишлоқ хўжалиги товар ишлаб чиқарувчилари томонидан тўланадиган ягона ер солиғига келсак, амалдаги ставка (қишлоқ хўжалиги ерларининг норматив қийматидан 6%) 2014 йилда сақлаб қолинади. Улар учун яна бир янгилик – бу давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларнинг бекор қилиниши бўлди.

Қабул қилинган ҳужжатларда ягона солиқ тўловининг амалдаги ставкаларини сақлаб қолиш назарда тутилади. Микрофирма ва кичик корхоналарнинг солиқ юки (солиқларнинг тушумга нисбати) умумбелгиланган солиқларни тўловчи корхоналарнинг солиқ юкидан 2 баравардан ортиқ кам бўлишига қарамай, шундай қилинди.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР УЧУН ЯНГИЛИКЛАР

Умуман олганда, жисмоний шахсларнинг даромадларига солиқ юки 2014 йилда сақлаб қолинади. Бир томондан, жисмоний шахслар даромадларининг солиқ солиш шкаласининг минимал ставкаси 8%дан 7,5%га пасайтирилади. Бошқа томондан, фуқароларнинг суғурта бадаллари ставкаси 0,5 фоиз бандга кўтарилади – 2014 йилда у 6,5%ни ташкил этиб, Пенсия жамғармасининг даромад базасини оширади.

Ҳозирда энг кам солиқ солинадиган даромадни аниқлаш учун жисмоний шахслар томонидан фақат турар жойларни ижарага беришда ижара тўловларининг базавий миқдорлари амал қилмоқда. Солиқ базасини кенгайтириш мақсадида ушбу амалиёт фуқаролар томонидан нотурар жойларни ижарага беришда ҳам татбиқ этиладиган бўлди. Нотурар жой ижарага берилганда ижара тўловининг энг кам миқдори турар жойни ижарага бергандагига нисбатан 2 баравар юқори ўрнатилади.

Автотранспорт воситаларини ижарага беришнинг энг кам ставкаларини белгилаш ҳам шу мақсадга хизмат қилади. Улар автотранспорт воситаси туридан келиб чиқиб, ҳар бир бирликка белгиланади. Масалан, енгил автомобиллар учун ижаранинг энг кам ставкаси бир ойга 220,0 минг сўмни, бошқа автотранспорт воситалари (микроавтобуслар, автобуслар, юк автомобиллари) учун 430,0 минг сўмни ташкил этади.

Жисмоний шахсларнинг ер ва мол-мулк солиғи ставкалари 2014 йилда тегишли равишда 20% ва 15%га индексация қилинади. Бунда шаҳарларда яшовчилар учун квартира ва уйларнинг майдонларидан келиб чиқиб оширилган ставкалар сақлаб қолинади.

СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИДАГИ ЎЗГАРТИРИШЛАР

Солиқ маъмуриятчилигини такомиллаштириш доирасида 2014 йилда қуйидагилар назарда тутилади:

1. Тадбиркорлик субъектларининг баъзи солиқ ҳуқуқбузарликлари учун жавобгарликни янада эркинлаштириш. Ҳозирда товарлар (ишлар, хизматлар) реализациясидан тушумни яшириш (пасайтириш) аниқланганда тадбиркор яширилган (пасайтирилган) тушум суммасининг миқдорида жарима тўлайди. Амалиётнинг кўрсатишича, бу, бир томондан, корхоналарнинг банкротлигига, бошқа томондан эса ҳисобланган жаримани тўлай олмаслик ҳамда сўндирилмаган боқимонда қарзининг ҳосил бўлишига олиб келади. 2014 йилдан бошлаб яширилган (пасайтирилган) тушумлар суммасига қонун ҳужжатларига мувофиқ солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар ҳисобланган ҳолда жарима суммасини яширилган (пасайтирилган) тушумнинг 20%игача тушириш таклиф қилинмоқда. Бу жарималар қўллангандан кейин корхоналарнинг асосланмаган банкротлигини олдини олишга, сўндирилмаган боқимондалар ҳажмининг пасайишига ёрдам беради.

2. Агар бу маблағлар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга тўланган бўлса, жиноят иши доирасида текширув натижалари бўйича қўшимча ҳисобланган солиқлар суммаларини мажбурий ундириш чораларини қўлламаслик. Ҳозирги вақтда ҳисобланган жарима санкциялари тўлови ҳисобига ва жиноят иши доирасида текширувлар натижалари бўйича қўшимча ҳисоблаш маблағлари ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг депозит ҳисобварақларига келиб тушади. Солиқ органлари қўшимча ҳисобланган суммалар ҳақиқатда тўланганлиги ҳақида ахборотга эга бўлмайдилар ва қонун ҳужжатларига мувофиқ уларни давлат бюджетига тўланмаган суммалар сифатида ундириш чораларини кўрадилар. Бунинг натижасида корхона бир кўринишдаги маблағни икки марта тўлайди. 2014 йилдан бошлаб ушбу муаммо бартараф этилади – ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар депозит ҳисобварақларига жиноят иши доирасидаги текширувлар натижалари

бўйича ўтказиладиган қўшимча ҳисобланган солиқлар суммасига пенялар ҳисобланмайди, мажбурий ундирув чоралари ҳам кўрилмайди.

3. Бугунги кунда икки томонлама солиқ солимаслик тўғрисидаги битимлар меъёрлари ДСҚ томонидан норезидентнинг унга нисбатан халқаро шартнома меъёрларини қўллаш тўғрисидаги аризаси тасдиқлангандан кейингина қўлланилади. Тасдиқланган ариза солиқ агенти учун фойда солиғи суммасини пасайтириш ёхуд солиқни тўлашдан озод этишга асос бўлиб ҳисобланади. ДСҚ томонидан тасдиқланган ариза мавжуд бўлмаган тақдирда солиқ агенти халқаро шартнома мавжуд бўлишига қарамай, даромад солиғини тўлашда уни ушлаб қолиши керак.

Бу масалани ҳал этиш учун норезидентларга айрим турдаги даромадларни (дивидендларни, фоизларни, роялти) тўловчи юридик шахсларга 2014 йилдан бошлаб хорижий шерик резидентлигини тасдиқловчи норезидент томонидан тақдим этилган ҳужжат асосида халқаро шартнома меъёрларини мустақил равишда қўллаш ҳуқуқи берилади. Бу халқаро амалиётга тўлиқ мос келади ва солиқ маъмуриятчилигини ҳамда халқаро шартномаларни қўллаш тартиб-таомилларини соддалаштиришга ёрдам беради.

4. Хорижий шахслар ўртасида Ўзбекистон Республикаси юридик шахслари устав капиталидаги акцияларни (улушларни), шунингдек кўчмас мулкни реализация қилиш бўйича битимни амалга оширишда даромад юзага келади, унинг ҳосил бўлиш манбаи бўлиб Ўзбекистон Республикаси ҳисобланади. Тегишли тарзда мазкур даромадга манбасидан қатъи назар, солиқ солиниши керак. 2014 йилдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси юридик шахсларининг устав капиталидаги акциялар (улушлар) реализацияси натижасида олинган қиймат ўсишидан даромадлар, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган, хорижий юридик шахсларга тегишли бўлган кўчмас мулкка Ўзбекистон Республикасида солиқ солинади.

Равиль САБИРЖАНОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси депутаты,
Бюджет ва иқтисодий
ислохотлар қўмитаси аъзоси.

МДҲ ВА БОЛТИҚБҲИ МАМЛАКАТЛАРИ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ, ЕВРО ВА РОССИЯ РУБЛИГА НИСБАТАН КУРСЛАРИ

Мамлакат	Сана	АҚШ доллари		Евро		Россия рубли	
		бирлиги	курси	бирлиги	курси	бирлиги	курси
Озарбайжон	23.12.2013	1	0,7845	1	1,0728	1	0,0238
Арманистон	20.12.2013	1	405,54	1	553,32	1	12,28
Беларусь	23.12.2013	1	9480,00	1	12980,00	1	287,50
Грузия	23.12.2013	1	1,7168	1	2,3445	100	5,2056
Қозоғистон	23.12.2013	1	153,72	1	209,69	1	4,66
Қирғизистон	23.12.2013	1	49,2335	1	67,1422	1	1,4928
Латвия	23.12.2013	1	0,514000	1	0,702804	1	0,015600
Литва	27.12.2013	1	2,5229	1	3,4528	1	0,076595
Молдова	23.12.2013	1	12,9974	1	17,7446	1	0,3937
Россия	21.12.2013	1	32,9798	1	44,9680	–	–
Тожикистон	23.12.2013	1	4,7732	1	6,4703	1	0,1477
Украина	23.12.2013	100	799,3000	100	1091,4442	10	2,4236
Эстония	31.12.2010	1	11,7107	1	15,6466	1	0,383246

Марказий (миллий) банкларнинг расмий сайтлари маълумотлари асосида.

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРНИНГ СЎМГА НИСБАТАН ҚИЙМАТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2013 йил 24 декабрдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	1965,64	1 Польша злотийси	724,42
1 Англия фунт стерлинги	3599,19	1 СДР	3379,64
1 Дания кронаси	403,74	1 Туркия лираси	1054,97
1 БАА дирҳами	599,57	1 Швейцария франки	2458,31
1 АҚШ доллари	2202,15	1 ЕВРО	3028,91
1 Миср фунти	319,75	10 Жанубий Корея вони	20,76
1 Исландия кронаси	18,93	10 Япония иенаси	211,64
1 Канада доллари	2068,91	1 Россия рубли	66,77
1 Хитой юани	362,73	1 Украина гривнаси	275,51
1 Малайзия ринггити	688,64		

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

• ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

- 2014 йилда мамлакатимиз солиқ сиёсати
- Янги ҳужжатларни тақдим этамиз

– Валюталар курси

1–2, 7-бетлар

• АУДИТОР ХАБАРНОМАСИ

- Илғорлар сараланди
- Асосий воситалар ҳисобига доир

баъзи масалалар

- Профессинал иш эътирофи
- ХБФ яқунларни чиқарди
- Бозор қиймати номинал қийматдан ошганда...
- Ҳисобот тақдим этиш шарт!

– Бутун дунё аудиторлари Римда учрашадилар

3–6-бетлар

• 2014 ЙИЛ – СОҒЛОМ БОЛА ЙИЛИ

- Фарзандларимиз бизга қулоқ соладими?

8-бет

Аудитор хабарномаси

Ушбу сонда:

- Илғорлар сараланди
- Асосий воситалар ҳисобига доир баъзи масалалар
- Профессионал иш эътирофи
- ХБФ якунларни чиқарди
- Бозор қиймати номинал қийматдан ошганда...
- Ҳисобот тақдим этиш шарт!
- Бутун дунё аудиторлари Римда учрашадилар

ТАНЛОВ–2013

ИЛҒОРЛАР САРАЛАНДИ

«Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонун (9.12.1992 йилдаги 734-XII-сон) қабул қилинган кунга бағишлаб Тошкентдаги «Grand Mir Hotel» меҳмонхонасида байрам тадбири ўтказилди. Ушбу кун 2010 йилдан бошлаб ҳар йили нишонланади. Тадбир доирасида «Энг яхши аудитор–2013» ва «Энг яхши бухгалтер–2013» республика танловларининг ғолиблари эълон қилинди.

Тадбирда профессионал ташкилотларнинг 120 намојандаси иштирок этди, улар орасида мамлакатимиз аудиторлик ташкилотлари ҳамда Ўзбекистонда фаолият олиб бораётган хорижий аудиторлик ташкилотлари раҳбарлари, шунингдек аудиторлик ва бухгалтерлик касблари соҳасидаги юқори малакали мутахассислар иштирок этдилар. Тантанали кечага Олий Мажлис Қонунчилик палатасидан, молия ва адлия вазирликларидан, Давлат божхона қўмитаси ва Давлат солиқ қўмитасидан меҳмонлар таклиф этилди.

«Энг яхши аудитор–2013» деган ном учун ўтказилган танловда малака сертификатига эга бўлган, мамлакатимиз ҳудудида иш олиб бораётган аудиторлар қатнашдилар. Ўз навбатида «Энг яхши бухгалтер–2013» унвони учун Ўзбекистонда ишлаётган амалиётчи бухгалтерлар куч синашдилар. Ҳар иккала танлов Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг қўмағида ўтказилди.

Шуни эслатиб ўтиш жоизки, «Йилнинг энг яхши аудитори» танловини ўтказиш мамлакат Президентининг «2011–2015 йилларда республика молия-банк тизимини янада ислоҳ қилиш ва барқарорлигини ошириш ҳамда юқори халқаро рейтинг кўрсаткичларига эришишнинг устувор йўналишлари тўғрисида»ги Қарори (26.11.2010 йилдаги ПҚ-1438-сон) билан тасдиқланган.

Айни шу Қарорда аудиторлик ташкилотлари рейтингини ўтказиш ҳам белгилаб қўйилган бўлиб, бу иш аудиторлик компаниясининг ривожланишини, унинг профессионализи даражасини баҳолайди, баҳолаш мезонларига мувофиқ аудиторлик ташкилотлари муайян тартибда жойлашуви таъминланади ҳам. Ўтган йили у ёки бу ташкилотнинг рейтинг баҳосини аниқлаш учун аудиторлар танловида иштирок этганлик ҳам инобатга олинди. Хусусан, «Корпоратив салоҳият» омилини баҳолашда «Йилнинг энг яхши аудитори» танловининг I турида иштирок этганлик учун умумий рейтинг факторининг 4,2, II турида иштирок этганлик учун 8,3 фоиз, ғолибларга эса 12,5 фоизи улушини бериш назарда тутилган эди.

Бу йил танлов икки турда ўтказилди. Биринчиси сиртки танлов бўлиб, унда иштирок этиш учун бадал (энг кам иш

СОЛИҚ БОЖХОНА ХАБАРЛАРИ
СОЛИҚ ИНФО

ҳақининг 1 баравари миқдорида) тўлаган иштирокчиларга тест саволлари жўнатилди. I тур тест саволлари norma.uz ва бухгалтерлар ва аудиторларнинг профессионал бирлашмасининг сайтида чоп этилган эди. Саволларга жавобларни электрон почта орқали ёки махсус бланкада оддий хат йўсинида юбориш мумкин бўлди. I тур иштирокчилари иш жойидан маълумотнома (бухгалтерлар учун) ёки малака сертификатини (аудиторлар учун) тақдим этишлари керак эди.

«Йилнинг энг яхши бухгалтери» танловининг биринчи турида 12 даъвогар иштирок этди, «Йилнинг энг яхши аудитори» унвонига эса 39 компаниядан 74 аудитор талабгор бўлди.

Шуни эътироф этиш керакки, «Йилнинг энг яхши аудитори» танлови тўртинчи марта, «Йилнинг энг яхши бухгалтери» танлови эса Ўзбекистонда илк бор ўтказилмоқда.

Танловлар доирасида иштирокчиларнинг касб маҳорати, ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан билим ва кўникмалари баҳоланди.

I тур саволларига келган жавобларни кўриб чиқиш натижалари асосида танловнинг II турида қатнашадиган ғолиблар аниқланди.

I турда иштирок этиб, II турга ўта олмаганларга «Энг яхши аудитор–2013» ва «Энг яхши бухгалтер–2013» танловларида иштирок этганлик учун сертификатлар берилди. Танловларнинг II турида иштирок этган, аммо ғолиблик насиб этмаганлар-

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

нинг барчаси «Йилнинг энг яхши аудитори» танлови лауреати» ҳамда «Йилнинг энг яхши бухгалтери» танлови лауреати» деган дипломлар билан тақдирланди.

Тадбир доирасида танлов ғолибларига тегишли I, II ва III даражадаги «Энг яхши аудитор–2013» ва «Энг яхши бухгалтер–2013» дипломлари, шунингдек совринлар топширилди.

Маросимнинг тантанали қисмида Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг депутаты, ЎзЛиДеП фракцияси аъзоси, иқтисод фанлари номзоди Насим Алимов йиғилганларга табрик сўзи билан мурожаат этди. Иқтисодчи сифатида у ўз ҳамкасабаларини байрам билан қутлар экан, ҳар бир корхонада бухгалтер ва директор тимсолида иккита раҳбар борлигини таъкидлаб, уларнинг тўғри ва ўзаро келишилган ҳаракатлари корхонани зафар сари элтади, бухгалтер томонидан молиявий ҳисоботда маълумотлар ҳаққоний акс эттирилиши аудитор томонидан тасдиқланади деб айтди.

Йиғилганларни молия вазирининг ўринбосари Мубин Мирзаев ҳам табриклади. У жамоат ташкилотлари аъзоси бўлмиш барча мутахассисларга юқори малакали кадрлар тайёрлаш, шу жумладан ёшлар орасида шундай кадрлар тайёрлаш ишига салмоқли ҳисса қўшаётганликлари учун миннатдорчилик билдирди.

«Modellar Uyi Galereyasi» МЧЖ бош бухгалтери Асомиддин Умаров танловда биринчи ўринни олиб, «Энг яхши бухгалтер–2013» фахрий унвонини қўлга киритди.

– Бизнес иши муваффақиятли ривож топиши учун корхонада юқори малакали бош бухгалтер ишлаши керак, – дейди танлов ғолиби А.Умаров. – Бундай малака ўз тасдиғини топиши учун эса танловларда қатнашиб турмоқ лозим. Профессионаллик ва малака даражасини сақлаб туриш учун ўз устида мунтазам ишлаш лозим, бухгалтерия ҳисобини юритиш билан боғлиқ турли семинар ва тренингларда, лекцияларда қатнашиб туриш бунга кўмак беради. Бухгалтерлар учун таълим берувчи ва тушунтирувчи семинарларни изчиллик билан ўтказиб келаётганликлари учун Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси, «NORMA» компанияси мутахассисларига алоҳида миннатдорчилик билдирмоқчиман. Бу йил танлов илк марта ўтказилди. Октябрь ойи бошларида бу ҳақда хабар топишим билан унда иштирок этишга қатъий бел боғладим. Рақобатлашув асосидаги ҳалол курашда ғолиблик насиб этганидан жуда хурсандман.

«Balans Konsalting» МЧЖ бош бухгалтери Мирзакул Тўлаев «Энг яхши бухгалтер–2013» танловининг II даражали дипломини олди. «Энг яхши бухгалтер–2013» танловининг III даражали дипломи «Techno Inter Finans» МЧЖ бош бухгалтери Флорида Еремеевага тегди.

«Энг яхши аудитор–2013» танловида ҳам совринли ўринлар ўз эгаларини топди.

«Энг яхши аудитор–2013» танловининг I даражали дипломи соҳиби, аудитор, «Grant Thornton» МЧЖ аудиторлик

ташкilotи солиқ маслаҳатчиси, CIPA халқаро сертификати соҳиби Шохрух Бўтаев:

– «Йилнинг энг яхши аудитори» унвони учун танловда иккинчи бор қатнашим. 2011 йилда ҳам ғолиблик менга насиб этган эди, мана яна шу мақомни тасдиқлашга муваффақ бўлдим. Танлов, айниқса имтиҳонлар юксак даражада ташкил этилганлиги ва ўтказилганлигини алоҳида таъкидламоқчиман. Бу тадбир куч, амалий билим ҳамда кўникмаларни синаш имкониятини берганлиги билан мени ўзига жалб этди. Мамлакатимизнинг қонунчилик базаси изчил ривожланиб бораётганлигини эътиборга олиб, малакани муттасил ошириб бориш, янги қабул қилинаётган ҳамда мавжуд норматив ҳужжатларни ўрганиб бориш ва уларни амалиётда қўллаш лозим. Ўтказилган танлов ўз кучимни синашдан ташқари малакамни тасдиқлаш имконини берганлиги билан ҳам таҳсинга лойиқдир.

«Энг яхши аудитор–2013» танловининг II даражали дипломи соҳиби, аудитор, «Kreston Tashkent» МЧЖ аудиторлик ташкилотининг аудитори, «Rastax Group» МЧЖ СМТнинг солиқ маслаҳатчиси, CIPA халқаро сертификати ва DipFR дипломи соҳибаси Татьяна Шалунова:

– Мен учун танловда иштирок этиш бухгалтерия ҳисоби ва аудит соҳаси мутахассислари жалб этилган мусобақада қатнашиш имконияти ҳамда ҳамкасабалар билан учрашиш ҳамда билим ва малакани машқ қилдиришга яхши шароитдир. 12 йилдан буён иқтисодиёт соҳасидаман. Аудит жабҳасида, айнан «Kreston Tashkent» компаниясида 2008 йилдан буён ишлаб келаётирман. Умуман, аъло даражадаги тадбир, қулай шарт-шароит ва совринлар учун ташкилотчилар ва ҳомийларга раҳмат айтмоқчиман.

«Энг яхши аудитор–2013» танловининг III даражали дипломи соҳиби, «AUDIT INCOME» МЧЖ аудиторлик ташкilotи аудитори, САР сертификати соҳибаси Шоира Бўронова:

– «Йилнинг энг яхши аудитори»ни аниқлаб берадиган танловда сурункасига иккинчи йил қатнашим. Бу йил менга учинчи ўрин насиб қилди. Бунга касбий малакам, мутахассис сифатидаги ютуқларимнинг ўзига хос эътирофи деб биламан. Аввалига танловда иштирок этиш ниятим йўқ эди. Танловга озгина фурсат қолганда фикрим ўзгариб, I тур саволларига берган жавобларимни аранг жўнатишга улгурдим. Кўриб турганингиздек, ҳаракатларим зое кетмади. Шунча даъвогар орасида учинчи ўринга кўтарилиш ёмон натижа эмас. Келаси йили яна танловда иштирок этиб, компаниямиз номини муносиб ҳимоя этишни мўлжалламоқдаман.

«Йилнинг энг яхши аудитори» ва «Йилнинг энг яхши бухгалтери» деган фахрли ном учун ҳар йилги республика танловлари аудитор ва бухгалтер касбининг нуфузини ошириш, ижтимоий аҳамиятини кучайтириш ва соҳани янада ривожлантириш, шунингдек мутахассисларнинг маҳорат бобидаги билим ва уқувини аниқлаш мақсадида ўтказиб келинмоқда.

Танловларни ўтказиш бўйича масъул ташкилотлар бўлиб Молия вазирлигининг бевосита кўмагида Ўзбекистон Бухгалтерлар ва аудиторлар миллий уюшмаси, Ўзбекистон Аудиторлар палатаси, Ўзбекистон Бухгалтерлар, аудиторлар ва маслаҳатчилар федерацияси, «Солиқ ва божхона хабарлари» газетаси таҳририяти, «Солиқ Инфо» газетаси таҳририяти ҳисобланади. Танловларнинг барча турларини ўтказиш бўйича масъул мувофиқлаштирувчи бўлиб «CIPAEN UZ» Мустақил имтиҳон ўтказиш тармоғи, раислик қилувчи ташкилот сифатида эса Ўзбекистон Бухгалтерлар, аудиторлар ва маслаҳатчилар федерацияси майдонга тушди.

«NORMA» газеталари бирлашган таҳририяти, «IPAK YO'LI» ОАИТБ, «PRICEWATERHOUSECOOPERS» ШК, «Deloitte», «TSIAR-FINANS», «PKF MAK ALYANS» МЧЖлар танловларга расмий ҳомийлик қилдилар.

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

АСОСИЙ ВОСИТАЛАР ҲИСОБИГА ДОИР БАЪЗИ МАСАЛАЛАР

Аудиторлик текширувларини ўтказиш чоғида муаммони ҳал этиш учун аудиторларнинг профессионал фикрлаши талаб этиладиган ҳолатларга тўқнаш келамиз. Ҳар бир аудитор бухгалтерия ҳисоби миллий стандартларида ҳам, кодексларда ҳам, қонунчиликнинг бошқа меъёрий ҳужжатларида ҳам қатъий жавоб мавжуд бўлмаган, вужудга келадиган саволларга ўзича ечим топади. Корхоналарнинг бухгалтерлари бизга берадиган баъзи саволларни келтириб ўтмоқчиман.

Хусусан, асосий воситалар ҳисобига оид саволлар талайгина. Улар асосий воситалар ҳисоби бўйича бирламчи ҳужжатларнинг тасдиқланган намунавий шакллари, асосий воситаларнинг тасдиқланган классификацияси, улар билан айрим операциялар ҳисобини юритишнинг батафсил услубияти йўқлиги боис юзага келади.

Кейинги ўн йилликларда жаҳон иқтисодиётида ҳамда республикаимиз иқтисодиётида юз берган глобал технологик ўзгаришлар муносабати билан корхоналарнинг балансига кирувчи кўплаб янги ускуналар, ишлаб чиқариш инвентари пайдо бўлди. Бу ҳол тушунарли, чунки ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг энг муҳим омилларидан бири корхонани янги технологиялар, биринчи навбатда асосий фондлар билан таъминлаш ҳисобланади.

Асосий воситаларни дастлабки эътироф этиш вазифаси, бошланғич қийматни шакллантиришдан ташқари, бухгалтер олдида бир талай саволларни қўяди: янги келиб тушган асосий воситаларни амортизация ажратмаларининг қайси гуруҳига ва асосий воситаларни ҳисобга олувчи қайси бухгалтерия ҳисобварағига киритиш керак; қайта баҳолаш мақсадида, шунингдек тўлиқ эскирган ускуна учун тўловни ҳисоб-китоб қилиш учун қандай кодларни бериш керак; корхонага бир нечта вагонда келиб тушган, корхона технологлари инвентарь объектлари бўйича тўғри бутлай олмайдиган тарқоқ предметлар комплексини қандай ҳисобга олиш керак? Ҳатто компьютерни харид қилиш муаммо туғдиради. Масалан, мониторларни тизимли блоклардан алоҳида сотиб олиш мумкин, комплектда ҳам харид қилиш мумкин. Ҳисоблаш техникасининг компонентлари бир асосда монтаж қилинмайди, алмаштиришда бир-бирига безарар осонгина бирикади. Фаолият юритиш жараёнида кўпинча мониторлар «куяди», бир инвентарь объекти таркибида ҳисобга олинган сичқончалар, клавиатураларни гапирмаса ҳам бўлади.

Бир инвентарь объектининг айрим тарқоқ қисмлари ҳисобдан чиқарилиши қандай ҳужжатлар билан расмийлаштирилади? Масалан, монитorni мустақил инвентарь объекти сифатида ҳисобга олиш мумкинми?

Тўғри, ушбу мисол бир қадар муболағали, чунки мутахассислар ҳозирги вақтда компьютерларни умуман қиймат мезони бўйича асосий воситалар деб эътироф этмаслик мумкин дея дарҳол жавоб беришлари мумкин. Бироқ ҳар бир корхонанинг ҳисоб сиёсатида белгиланган ўз шахсий қиймат мезони бор, кўп корхоналар бундай активларнинг катта миқдорини харид қилган ва фойдаланишга киритганда уларни бир йўла ҳисобдан чиқаришга илож топа олмайдилар.

5-сон БҲМС «Асосий воситалар»га¹ (бундан кейин – 5-сон БҲМС) кўра инвентарь объекти – ҳисобнинг минимал бирлиги.

Юқорида баён этилган мисолдан келиб чиқилганда саволлар юзага келади. Компонентни инвентарь объекти деб ҳисоблаш мумкинми? Агар компонент алоҳида инвентарь объектини ҳосил этмаса, амортизацияни алоҳида-алоҳида ҳисоблаб ёзиш ҳисобда қандай ташкил этилади? Агар компонент инвентарь объекти бўлса, бунда асосий воситалар объекти бир нечта инвентарь объектидан иборат бўлиши мумкинми? Бундай саволлар асосий воситалар таркибида мураккаб ишлаб чиқариш линияларига, масалан, конларга олиб борадиган, уларга жорий ишлов бериш даражасига боғлиқ ҳолда жойлашган жойини ўзгартирадиган темир йўл тармоқларига эга бўлган корхоналарда доимо юзага келади.

Бундан ташқари, биз кўпинча йирик корхоналарда янги ишлаб чиқариш, цех, ишлаб чиқариш участкаси фойдаланишга топширилишига доир ҳужжатлар расмийлаштирилишидан анча аввал ишга туширилиши муаммосига дуч келамиз. Маҳсулот ишлаб чиқарилаётган бўлса ҳам, ҳисобда бундай асосий восита мавжуд бўлмайди, чунки рўйхатдан ўтказиш таомиллари ўтказилмаган, давлат томонидан қабул қилиш ва фойдаланишга топшириш далолатномаси ҳали имзоланмаган бўлади.

5-сон БҲМСга кўра асосий восита бўйича амортизацияни ҳисоблаб ёзиш фойдаланишга топшириш пайтида бошланади. Шундай бўлса-да, кўп корхоналар фойдаланишга топшириш далолатномаси имзоланмасдан, участка, цех, ишлаб чиқариш ишга туширилган пайдан бошлаб амортизацияни ҳисоблаб ёза бошлайдилар, акс ҳолда чиқарилаётган маҳсулотнинг таннарни бузиб кўрсатилади. Бироқ, солиқ органлари эътироз билдирмаслиги учун, мазкур ҳисобланган амортизация фойда солиғи бўйича солиқ солинадиган базадан чегирилмайди. Мол-мулк солиғи бўйича солиқ солинадиган базага тугалланмаган қурилиш қиймати ҳам шу мақсадда киритилади.

Шу муносабат билан, фикримизча, меъёрий ҳужжатда объектнинг фойдаланишга тайёрлиги иқтисодий фаолиятнинг бошланиши эканлиги ва бу уни фойдаланишга топшириш муддатларида ва, тегишинча, амортизация ажратмалари суммасида акс этмаслиги кераклигини қайд этиш маъқул.

¹Молия вазирининг АВ томонидан 20.01.2004 йилда 1299-сон билан рўйхатдан ўтказилган буйруғи билан тасдиқланган.

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

Корхоналарда кондиционерлар, совутгичлар, турли хил ишлаб чиқариш инвентарини ҳисобга олиш зарур бўлган гуруҳларни белгилаш масаласи кўп муаммоларни келтириб чиқаради. Статистика ҳисоботи классификацияга кўп чалкашлик киритмоқда. 2-М (илгариги 11-ф) статистик ҳисоботи² кўра «Ҳисоблаш техникаси» кичик гуруҳи «Машина ва ускуналар» гуруҳига киради. Мебель, мазкур ҳисоботга кўра, хўжалик инвентарига киритилади. Мебель учун бухгалтерия ҳисобида махсус 0140-«Мебель ва офис жиҳозлари» ҳисобварағи ажратилган, хўжалик ва ишлаб чиқариш инвентарини қаерда ҳисобга олишни эса ҳар бир бухгалтер ўзича ҳал қилади.

Баъзилар уларни 0130-«Машина ва ускуналар» ҳисобварағи таркибида ҳисобга оладилар, бошқалар бунинг учун «Бошқа асосий фондлар» ҳисобварағини мослаштирганлар. Бунда қайта баҳолаш учун фойдаланиладиган, «Бухгалтерия ҳисоби савол-жавобларда» китобида (Тошкент, «Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси» НУ, 1996) чоп этилган асосий воситалар кодлари (шифрлари) тўғрисида сўз борапти. Шу сабабли бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлари асосий воситалар классификато-

рига бундай номувофиқ бўлган ҳолда бухгалтерия ҳисоби маълумотларига таяниб статистик ҳисобот тузиш қийин, натижада корхоналарнинг асосий фондлари бўйича статистик ҳисоботларда бузиб кўрсатиш ҳоллари кўп учраши эҳтимоли ошади.

Асосий воситалар ҳисобига доир бундай масалаларни ҳал қилиш учун турли амортизация гуруҳларига тақсимлаган ҳолда бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақларига аниқ боғланган асосий воситаларнинг янги классификация маълумотномасини яратиш зарур, ундан асосий фондларни қайта баҳолашда, шунингдек фойдаланишда бўлган тўлиқ эскирган ускуна учун тўловни ҳисоб-китоб қилишда ҳам фойдаланиш мумкин бўларди.

Фикримизча, асосий воситалар ҳисобини тўғри юритиш зарурати аввало амалиётчи бухгалтерлар учун ҳам, текширувчилар учун ҳам ҳисоб-китоб ва ҳисоблаб ёзишда қулайлик яратган, улар учун аниқ йўриқномалар юзага келган бўларди.

Екатерина МИШОВА,
«FTF-AUDIT» аудитори,

CIPA сертификати соҳибаси, солиқ маслаҳатчиси.

²Давстатқўмнинг АВ томонидан 10.12.2012 йилда 2403-сон билан рўйхатдан ўтказилган қарорига 4-илова.

АУДИТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ПРОФЕССИОНАЛ ИШ ЭЪТИРОФИ

Халқаро бухгалтерлар федерацияси (IFAC) кенгашининг Сеул (Жанубий Корея) шаҳрида бўлиб ўтган мажлисида Ўзбекистон Аудиторлар палатаси бир овоздан IFAC аъзолигига қабул қилинди.

Бугунги кунда Халқаро бухгалтерлар федерацияси таркибида жаҳондаги 130 мамлакатдан 179 та ҳақиқий ва уюшма орқали боғланган аъзо бор. Улар ўз сафларига ижтимоий амалиёт, таълим соҳаларида, давлат хизматида, саноат ва савдо-сотиқда фаолият олиб бораётган қарийб 2,5 млн бухгалтер ва аудиторни бирлаштириб турибди.

Федерациянинг асосий вазифаларидан бири бухгалтерия фаолияти халқаро стандартларини, бинобарин ҳисобот топширишда имкон қадар кўпроқ очиқ-ошкораликни таъмин этувчи стандартларни жорий этиш ва оммалаштиришдан иборатдир. Айни бир пайтда Федерация бутун жаҳон миқёсида бухгалтерия хизматларини ривожлантиришга кўмаклашиб келмоқда.

Таъкидлаш жоизки, IFACга аъзо профессионал бухгалтерлар ташкилотлари ўз мамлакатларида қонунчилик асосида ёки жамоатчилик фикрига кўра аҳамиятга молик миллий ташкилотлар деб эътироф этиб келинмоқда.

Федерацияда Ўзбекистон Аудиторлар палатасининг мустаҳкам тузилмаси ва молиявий барқарорлиги, унинг талаб даражасидаги корпоратив бошқарув тузилмаси ва ишдаги бошқа фазилатлари муносиб баҳоланди, IFAC аъзолигига қабул қилишда ҳам шулар инобатга олинди.

Халқаро бухгалтерлар федерацияси аъзолари сафидан ўрин олиш юқори савиядаги профессионал стандартларни ишлаб чиқиш, шунингдек бутун дунёда бухгалтер касби мавқеини мустаҳкамлашга кўмаклашиш, бевосита касб ваколатига кирувчи жамоатчилик манфаатларига тегишли масалалар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдириш имконини беради.

Федерациянинг асосий эътибори сифат назорати тизимининг аудиторлик ташкилотлари томонидан жорий этилиши ҳамда бунга Ўзбекистон Аудиторлар палатаси бераётган

Суратда: чапдан ўнгга – IFAC президенти Уорен Аллан, Ўзбекистон Аудиторлар палатаси кенгаши раиси, иқтисод фанлари доктори Н.Ф.Каримов, IFAC бош ижрочи директори

баҳога қаратилди. Аудиторлик ташкилотлари амалиётига «Молиявий ахборотнинг аудиторлик ва талқиний текширувини амалга ошираётган, шунингдек ишончни таъмин этувчи бошқа вазифаларни бажараётган ёки аудитга ёндош хизматлар кўрсатаётган аудиторлик ташкилотларида сифат назорати» деган стандартни жорий этиш, ўз навбатида, аудит сифатини ошириш йўлида муҳим қадам бўлиб қолади.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, Сифат назорати аудиторлик ташкилотларининг аудиторлик текширувлари ўтказишдаги ишини муайян тизимга солади, уларнинг эътиборини амалий ишларда аудиторлик ташкилотларининг ички стандартлари-

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

дан доимий тарзда фойдаланишга қаратади. Аудиторларни ҳамда уларнинг ёрдамчиларини бугунги кун талабларига мувофиқ профессионал асосда тайёрлашни стратегик режалаштириш ишларини ташкил этишда ҳам у салмоқли ёрдам беради.

Шу муносабат билан Ўзбекистон Аудиторлар палатаси вазибалари доирасига аудиторлик ташкилотларининг имкониятларини янада кенгайтириш иши ҳам киради. Бу имкониятлар мижозларнинг талаб-эҳтиёжларига:

Палата аъзолари халқаро аудит стандартларига мувофиқ хизмат кўрсатишини қўллаб-қувватлаш учун профессионал таълим дастурлари билан таъмин этиш;

сифат назорати мониторинги тизимини йўлга қўйиш, соҳага

оид жўяли тартиб-таомилларнинг ҳамда соҳа йўналиши талабларини расамадга солишнинг профессионал стандартлар ва қоидаларга мувофиқлигини мониторинг қилиб бориш учун тартиб-таомиллар ва қўлланмалар ишлаб чиқиш;

аудиторлик ташкилотларининг ишида ХАС қоидаларига ва унинг асосидаги амалиётга мувофиқликни таъминлаш учун аудит бўйича услубият қабул қилинишига кўмаклашиш;

халқаро аудит стандартлари ҳамда Сифат назорати стандартлари Палата аъзолари томонидан қўлланилишининг айрим масалалари юзасидан аъзолар сўровига янада самарали эътибор кўрсатилиши учун аудит бўйича мохир профессионалларни тайинлаш йўли билан мувофиқ ва ҳамоҳанг бўлади.

ХБФ ЯКУНЛАРНИ ЧИҚАРДИ

12–14 ноябрда Сеулда (Жанубий Корея) Халқаро бухгалтерлар федерацияси – бухгалтерлик касби вакиллари бирлаштирадиган глобал ташкилот Кенгашининг йиллик мажлиси бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон бухгалтерлар ва аудиторлар миллий уюшмасининг вакиллари ҳам иштирок этдилар.

International
Federation
of Accountants

Халқаро бухгалтерлар федерацияси (бундан кейин – ХБФ) Кенгашининг мажлисида ХБФ президенти Уорен Аллан, ижрочи директор Фаиз Чоудхури, ХБФ ғазначилиги бошлиғи, аудиторлик қўмитаси бошлиғи (шу жумладан ички аудиторни тайинлаш тўғрисида тавсияни), режалаштириш ва молия қўмитаси бошлиғининг (шу жумладан 2014 йил учун бюджет ва тўлиқ, уюшган ва аффилиланган аъзолар бадалларининг параметрлари тўғрисида стратегик ташаббус) ҳисоботлари, шунингдек профессионал бухгалтерлик ташкилотларини ривожлантириш ишида ХБФ фаолияти тўғрисидаги ҳисоботлар тингланди.

ХБФ Уставига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида таклифлар, Аудит ва ишончни ифодалаш халқаро стандартлари бўйича кенгаш, Бухгалтерлар учун халқаро этика стандартлари бўйича кенгаш, Давлат секторида бухгалтерия ҳисобига доир халқаро стандартлар бўйича кенгаш фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида ахборот тингланди.

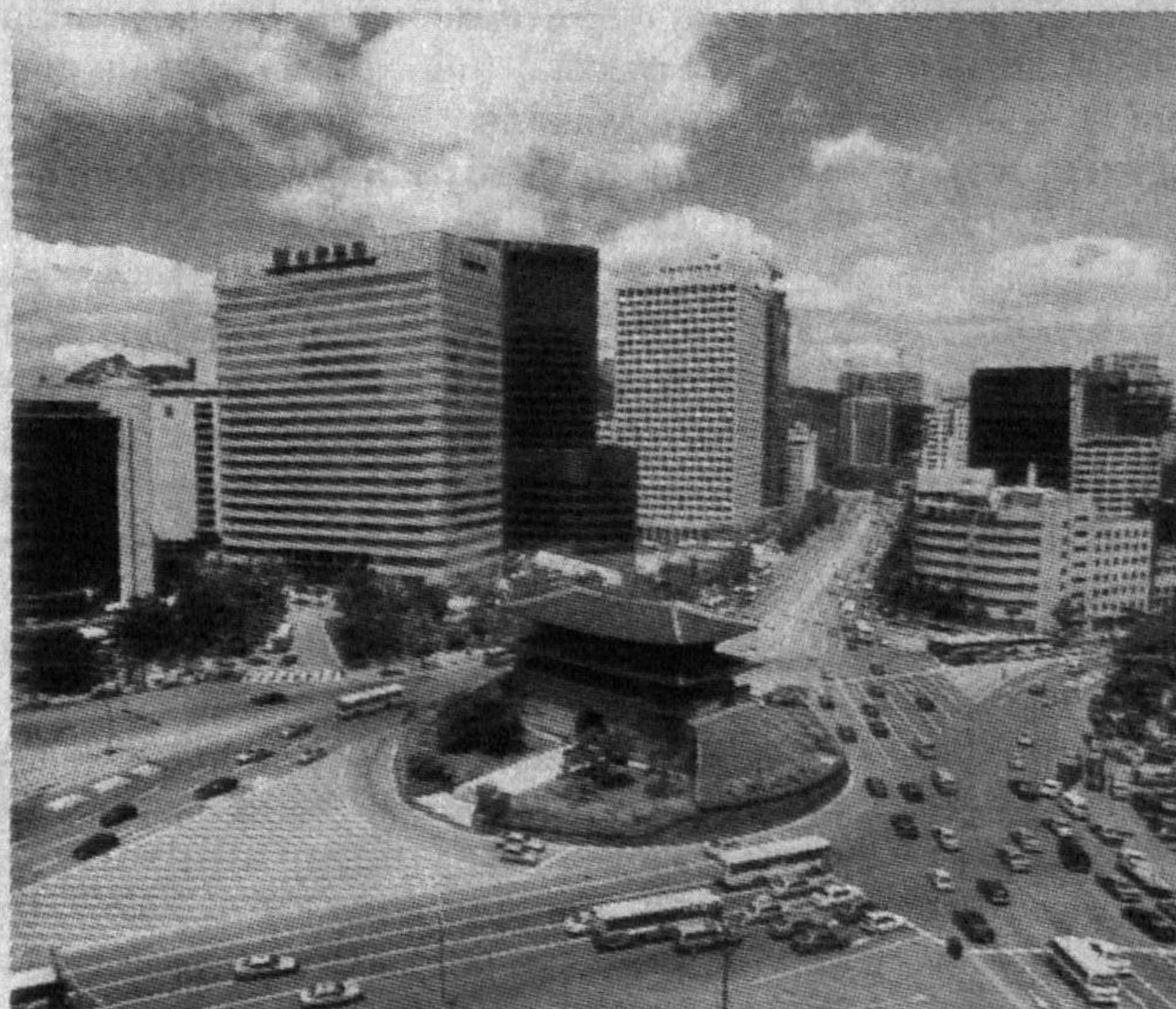
Шунингдек мажлис доирасида «Аудит сифати двигателлари», «Аудит сифатини янада оширишни тартибга солиш», «Молиявий ҳисобот инфратузилмаси», «Талантларни жалб

этиш ва ушлаб қолиш», «Профессионал ташкилотнинг самарали тузилмасини барпо этиш», «Аудиторлик ҳисоботи хулосасини такомиллаштиришнинг муҳим позициялари» мавзуида семинарлар ўтказилди.

Мажлис давомида ХБФ Кенгашининг таркиби ўзгарди, хусусан янги аъзолар: Гейл МакЭвой (Ирландия), Майкл Хэсорт (Буюк Британия), Себастьян Овуама (Нигерия) ва Вайнанд Шрюфф (Германия) сайланди, Анна Мария Элориетта (Бразилия) ва Роберт Харрис (АҚШ) қайта сайланди. Уларнинг ҳар бири Кенгашга бухгалтерия фаолияти халқаро стандартларини қабул қилиш ва жорий этиш, бутун дунё профессионал бухгалтерларининг ҳамкорлиги сингари стратегик жиҳатдан муҳим фаолият соҳаларида ХБФни олға силжитиш ишида ўз кўникма ва тажрибаларини ишга солишлари режалаштириляпти.

ХБФ ҳақиқий аъзоларининг сафлари ҳам тўлди. Чунончи, Федерацияга Бошқарув ҳисоби бўйича бухгалтерлар институти қабул қилинди, уч уюшган аъзо – Кайман ороллари Профессионал бухгалтерлар жамияти, Македония Республикаси Сертификатланган аудиторлар институти, Сенагал Дипломли бухгалтерлар ва бухгалтерлар миллий орденининг мақоми ошиб, «Ҳақиқий аъзо»га айландилар. Уюшган аъзолар сафига янги ташкилотлар, хусусан Ўзбекистон Аудиторлар палатаси, Латвия Республикаси Бухгалтерлар уюшмаси, Гватемала Бухгалтерлар ва аудиторлар жамоат бирлашмаси, Москва аудиторлар палатаси, Фаластин сертификатланган бухгалтерлар уюшмаси қабул қилинди. ХБФ аффилиланган аъзолари таркибига Корпоратив ғазначилар уюшмаси кирди.

– Биз ўз сафларимизга ушбу ташкилотларни қабул қилишдан жуда хурсандмиз, – деди ХБФнинг бош ижрочи директори Фаиз Чоудхури. – Кўплаб янги ва уюшган аъзолар ривожланаётган мамлакатлар ва ўтиш иқтисодиётига эга бўлган мамлакатларда жойлашган. Биз уларни касб манфаатларини ифодаладиган ташкилотимизга қўшилганлари билан табриклаб, ХБФнинг глобал иқтисодий ўсиш ва ривожланишни қўллаб-қувватлашдан иборат вазифасини бажариш учун ҳамкорликда иш бошлашларини сабрсизлик билан кутамиз.

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

БОЗОР ҚИЙМАТИ НОМИНАЛ ҚИЙМАТДАН ОШГАНДА...

2011 йил октябрда Давлат акциядорлик компанияси тугатилиши муносабати билан 2002–2003 йилларда акциядорларнинг маблағлари ҳисобига сотиб олинган умумий акцияларни баҳолаш амалга оширилди.

Ўтказилган баҳолашга кўра умумий акцияларнинг бозор қиймати номинал қийматдан бир неча баравар ошиб кетган. Чунончи, номинал қиймати 1 000 сўм бўлган акция 16 825 сўмга баҳоланган, номинал қиймати 3 290 сўм бўлган портфель акциялар эса 21 906,3 сўм қилиб баҳоланган.

Қийматнинг анчагина кўпайганлигини ҳисобга олганда, акцияларни қимматли қоғозлар биржасида сотиш имконияти жуда паст. Уларни реализация қилиш вақтинчалик салмоқли харажатларни талаб қилади, бу эса қўшимча маблағларни сарфлашга олиб келади, қолаверса тугатиш жараёнининг чўзилиб кетишига олиб келиши мумкин.

Баён этилганлар муносабати билан умумий акция номинал қиймати билан баҳоланган бозор қиймати ўртасидаги фарққа солиқ солиниши ёки солинмаслиги ҳамда бундай акцияларни корхона балансида қандай ҳисобга олишни тушунтириб бера оласизми?

– Мазкур саволга жавоб беришда, биринчи навбатда, атамаларга мурожаат қилиш лозим. Хусусан, 12-сон Бухгалтерия ҳисоби миллий стандартининг (БҲМС) «Молиявий инвестицияларни ҳисобга олиш» (АВ томонидан 16.01.1999 йилда 596-сон билан рўйхатдан ўтказилган, бундан кейин – 12-сон БҲМС) 6-бандида қуйидаги таърифлар келтирилади:

молиявий инвестициялар – хўжалик юритувчи субъект тасарруфидаги даромад олишга (фоиз, роялти, дивиденд ва ижара ҳақи шаклида) мўлжалланган, инвестиция қилинган сармоя қийматининг ортиши ёки инвестиция қилувчи компания бошқа наф олиш учун фойдаланадиган активлар;

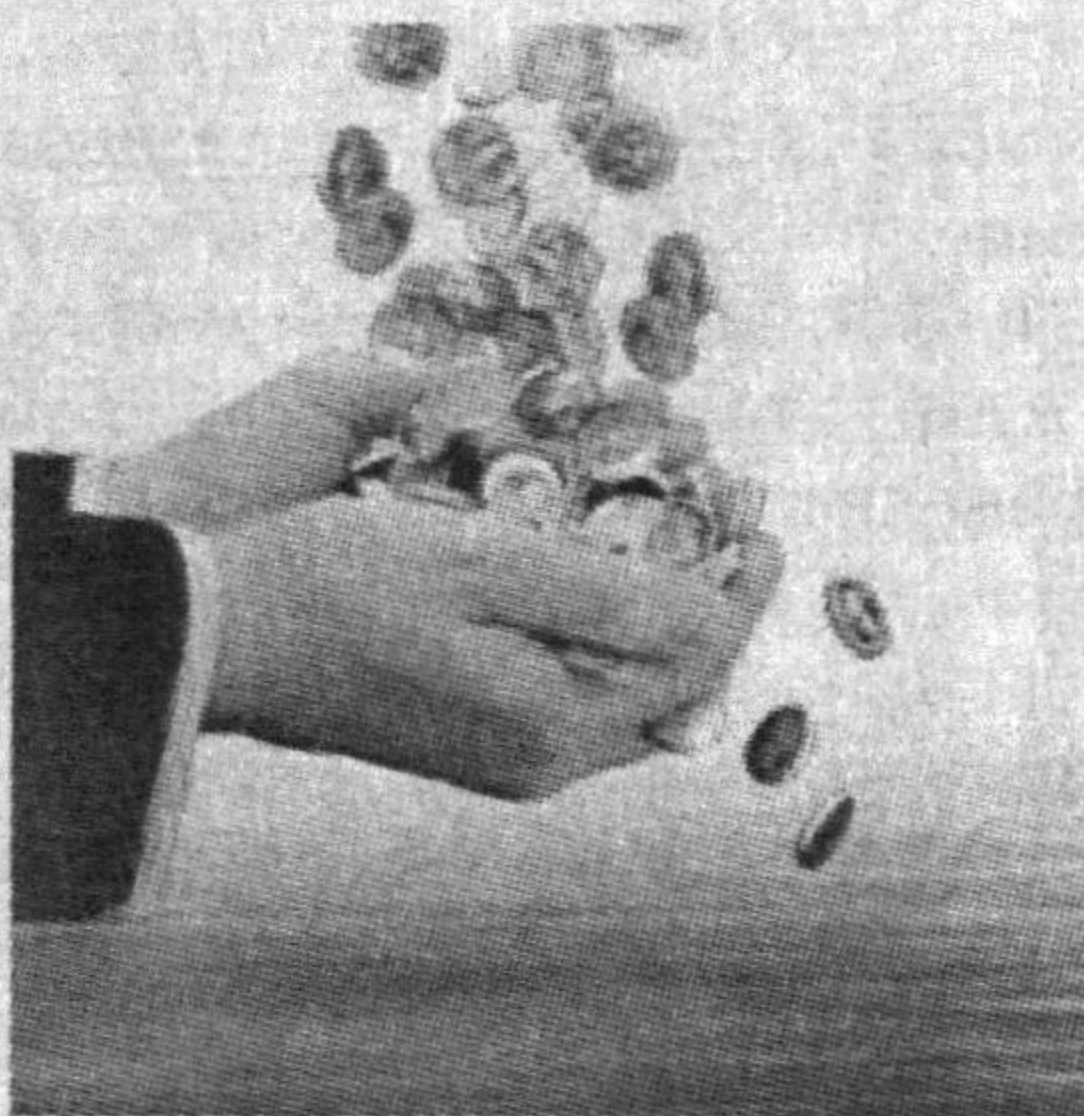
бозор қиймати – активлар бозорида аниқланадиган инвестициялар миқдори.

Ўз навбатида, «бозор қиймати» таърифи бундай қиймат (ёки бозор қийматини аниқлашга имкон берадиган бошқа бирор кўрсаткич) аниқланадиган активлар бозори мавжудлигини билдиради.

12-сон БҲМСнинг 16-бандида айтилишича, узоқ муддатли молиявий инвестицияларни қайта баҳолаш учун қайта баҳолашнинг амалга ошириш даврийлигини, шу жумладан узоқ муддатли инвестициялар тоифаларини аниқлаш зарур. Умумий акцияларни қайта баҳолаш фақат корхонани тугатиш чоғидагина ўтказилганлигини ҳисобга олганда, яъни қайта баҳолашларнинг даврийлиги белгиланмаган бўлса, қайта баҳолаш чоғида портфель акция қийматини қўллаш учун **бухгалтерия ҳисобида инвестицияларнинг бозор қийматини акс эттириш керак эмас.**

12-сон БҲМСнинг 15-бандига кўра узоқ муддатли активлар сифатида тасниф этилган, ДАК акциялари шулар жумласига киради, инвестициялар бухгалтерия балансида уч усул билан: харид қиймати бўйича; қайта баҳолашни ҳисобга олган қиймат бўйича; харид қиймати ва бозор қийматининг портфель инвестициялар усули бўйича аниқланган энг кам баҳоси бўйича ҳисобга олинади.

Шу тариқа, 12-сон БҲМСнинг 15.3-бандига мувофиқ умумий акциялар маълумотлари ҳисоби чоғида харид қиймати ва

бозор қийматини таққослашдан келиб чиқиб **энг кам баҳолашни** кўрсатиш керак.

Солиқ солинадиган базани белгилаш учун Солиқ кодексида (бундан кейин – СК) мурожаат қиламиз.

СКнинг 22-моддасида белгиланган таърифларга кўра «**мол-мулк**» – эгалик қилиш, фойдаланиш, тасарруф этиш объектлари бўла оладиган моддий объектлар, шу жумладан пул маблағлари, қимматли қоғозлар, улушлар (пайлар, ҳиссалар) ҳамда номоддий объектлар. Ўз навбатида, «**дивидендлар**» юридик шахс **тугатилганда** мол-мулкни тақсимлашдан олинган, шунингдек муассис

(иштирокчи, аъзо) томонидан юридик шахсда иштирок этиш улушини (пайини, ҳиссасини) олгандаги даромадлар, бундан муассис (иштирокчи, аъзо) устав фондига (устав капиталига) ҳисса сифатида киритган мол-мулкнинг қиймати чегирилади.

Шу тариқа, СКнинг 129-моддасига амал қилганда қуйидагилар солиқ тўловчининг **даромади сифатида қаралмайди:**

муассислар (иштирокчилар) таркибидан чиқилаётганда (чиқарилаётганда) ёки муассис (иштирокчи) улушининг миқдори камайтирилганда, шунингдек **тугатилаётган юридик шахснинг мол-мулки унинг муассислари (иштирокчилари) ўртасида тақсимланаётганда** устав фондига (устав капиталига) ҳисса доирасида олинган маблағлар (мол-мулк ёки мулк хуқуқлар). Ўз навбатида, СКнинг 133-моддасида мустаҳкамланишича, бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланадиган асосий воситалар ва **бошқа мол-мулкнинг** чиқиб кетишидан олинадиган фойда асосий воситалар ва бошқа мол-мулкнинг чиқиб кетишидан олинадиган даромаддир.

Бундан ташқари, эслатиб ўтамизки, СКнинг 209-моддасига кўра қимматли қоғозларни, юридик шахсларнинг устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларни (пайларни) реализация қилиш қўшилган қиймат солиғидан озод қилинадиган молиявий хизматлар жумласига киради.

Зулфия ШАЙХИИСЛОМОВА,
«Buxgalter-Audit» МЧЖ директори,
ЎзБАМУ эксперти.

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

РЕКЛАМА

ОБУНАЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

«NORMA» газеталари бирлашган таҳририяти» МЧЖ
навбатдаги бонус – Бирлашган таҳририят мутахассислари тайёрлаган

«ХОДИМЛАРНИНГ МОДДИЙ ЖАВОБГАРЛИГИ»

совгабон рисоласини ўз обуначилари орасида тарқатади.

Қўлланмада моддий жавобгарликка тортишнинг асосий шартлари ва унинг турлари ҳамма учун тушунарли тарзда очиб берилган. Инвентаризациядан ўтказиш қоидалари ва камомадни аниқлаш тартиби баён этилган, моддий зарарни аниқлаш, қоплаш ва уни бухгалтерия балансида қандай акс эттириш кераклиги тушунтирилган. Моддий жавобгарлик билан боғлиқ бўлган ҳўжалик юритувчи субъектлар амалиётидаги турли вазиятлар, шунингдек локал ҳужжатлардан намуналар келтирилган.

Қўлланма корхона ва ташкилотлар бухгалтерлари, иқтисодчилари, юристлари, менежерлари ва раҳбарлари учун мўлжалланган.

Қўлланма обуначи анкетасини тўлдириб, уни таҳририятнинг обуна бўлимига топширган ҳамда обуначининг хоҳишига кўра қуйидаги усуллардан бири билан қўлланмаларни олиш истагини билдирган 2013 йилги «Солиқ ва божхона хабарлари» – «Норма маслаҳатчи» (ўзбек тилида) ҳамда «Налоговые и таможенные вести» – «Норма» (рус тилида) газеталари комплекти обуначиларига тақдим этилади:

ўзи олиб кетиш усули билан – Тошкент шаҳридаги обуначилар учун Таҳририятнинг обуна бўлимидан (Тошкент ш., Навоий кўч., 22, тел.: 200-00-30, 244-44-29, 244-89-17);

почта орқали бандероль қилиб жўнатиш усули билан – минтақалардаги обуначилар учун.

Айни пайтгача обуначи анкетасини тўлдиришга улгурмаган обуначилар таҳририят обуна бўлимидан анкетани олишлари ёки уни norma.uz сайтидан кўчириб олишлари мумкин.

ҲИСОБОТ ТАҚДИМ ЭТИШ ШАРТ!

Ташкилотимиз (хорижий ННТ) Ўзбекистонда ваколатхона очишни режалаштиряпти. У юридик шахс мақомига эга бўладими, биз статистика ҳамда солиқ органларига ҳисоботлар тақдим этишимиз керакми?

– Солиқ кодексининг 17-моддасида айтилишича, нотижорат ташкилоти юридик шахсдир. Шунингдек «Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги Қонун (14.04.1999 йилдаги 763-І-сон, бундан кейин – Қонун) 6-моддасига мувофиқ нодавлат нотижорат ташкилоти (ННТ) юридик шахс бўлади ва агар унинг таъсис ҳужжатларида бошқача қоида белгиланган бўлмаса, фаолият муддати чекланмаган ҳолда ташкил этилади.

Нодавлат нотижорат ташкилотининг Қонун 8-моддасида мустаҳкамланган мажбуриятларига қуйидагилар киради:

- қонун ҳужжатларига риоя этиш;
- ўз мол-мулки ва пул маблағларидан фойдаланиш тўғрисидаги ахборот билан танишиш эркинлигини таъминлаш;
- нодавлат нотижорат ташкилотини рўйхатдан ўтказувчи органга ўзи ўтказаетган тадбирларга эркин кириш имконини бериш;

• рўйхатдан ўтказувчи, солиқ ва статистика органларига ўз фаолияти тўғрисида ҳисоботлар тақдим этиш.

ННТ қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлади.

Ўз навбатида, Фуқаролик кодексининг 47-моддасида айтилишича, ваколатхона юридик шахснинг у турган ердан ташқарида жойлашган, юридик шахс манфаатларини ифодалайдиган ва уларни ҳимоя қиладиган алоҳида бўлинмасидир.

Филиал юридик шахснинг у турган ердан ташқарида жойлашган ҳамда унинг барча вазифаларини ёки вазифаларининг бир қисмини, шу жумладан ваколатхона вазифаларини бажарадиган алоҳида бўлинмасидир. Агар қонунда бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, ваколатхона ва филиаллар юридик шахс ҳисобланмайди. Улар ўзларини ташкил этган юридик шахс томонидан мол-мулк билан таъминланадилар

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

ҳамда у тасдиқлаган низомлар асосида иш олиб борадилар. Ваколатхона ва филиалларнинг раҳбарлари юридик шахс томонидан тайинланади ҳамда унинг ишончномаси асосида иш олиб боради.

Қонуннинг 9-моддасига кўра нодавлат нотижорат ташкилотларининг ваколатхоналари ва филиаллари давлат рўйхатидан ўтказилган пайтдан эътиборан юридик шахс мақомига эга бўлиши мумкин.

Халқаро ҳамда чет эл ННТ ваколатхоналари ва филиаллари юридик шахслардир.

Шу тариқа, чет эл ННТ филиаллари ва ваколатхоналари учун ҳеч қандай қўшимча шарт ёки имтиёз мавжуд эмас. Ўзбекистон Республикасида фаолият юритаётган барча но-

тижорат ташкилотлари ДСИга ҳар чорақда молиявий ҳисобот тақдим этишлари шарт.

«Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Қонунга (30.08.1996 йилдаги 279-І-сон) кўра молиявий ҳисобот қуйидагиларга тақдим этилади:

- таъсис ҳужжатларига мувофиқ мулкдорлар (давлат мол-мулкни бошқаришга ваколатли органлар; муассислар (иштирокчилар)га;
- солиқ органларига;
- давлат статистика органларига;
- қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа органларга.

Асрор ШЕРҒОЗИЕВ,
«Marikon Audit» МЧЖ ҳамкори.

АУДИТ ОЛАМИДА

БУТУН ДУНЁ БУХГАЛТЕРЛАРИ РИМДА УЧРАШАДИЛАР

Келгуси йилнинг ноябрида Римда (Италия) Халқаро бухгалтерлар федерацияси (бундан кейин – ХБФ) ташкил этадиган, «2020 йилга назар: ўтмиш сабоқлари, келажакни қуриш» мавзусида Бухгалтерлар жаҳон конгрессини (World Congress of Accountants (WCOA) – 2014) ўтказиш режалаштириляпти.

Ўзбекистонда ХБФнинг уюшган аъзолари таркибига кирадиган жамоат ташкилотлари, яъни Ўзбекистон бухгалтерлар ва аудиторлар миллий уюшмаси ҳамда Ўзбекистон аудиторлар палатаси фаолият юритаётганлигини эслатиб ўтамиз.

Жаҳон конгрессида 4 000 мутахассис иштирок этиши режалаштириляпти, улар тармоқни ривожлантиришнинг долзарб масалаларини муҳокама қиладилар ва истиқбол вазифаларини белгилайдилар. Конгресс тўрт кун мобайнида, қуйидаги умумий сессиялар доирасида ўтади: «Давлат ташкилотларининг очик-ошкорлиги ва ҳисобдорлигини ошириш: иқтисодий ўсиш сари йўл»; «Интеграцияланган тафаккур: фаолиятни яхшилаш ва қимматликни яратиш учун муҳим жиҳат»; «2020 йилга назар – ўтмишдан сабоқлар олиш, келажакни қуриш: бухгалтерлик касби нигоҳи».

Муҳокама режаларида молиявий ҳисобот топшириш билан боғлиқ масалалар бор. Мазкур мавзу айниқса молиявий ҳисоботни, мулкчилик шакли ва маблағлари оборотидан қатъи назар, ҳар бир хўжалик юритувчи субъектнинг топшириш лозимлиги муносабати билан долзарбдир. Шунингдек қўйилган вазифаларни рўйбга чиқаришнинг амалий воситалари кўриб чиқилади. Бундан ташқари, корхоналар интеграцияланган ҳисоботларининг, қабул қилинган халқаро стандартларнинг ривожланиши ва эволюциясини муҳокама қилиш режалаштириляпти.

Ишбилармонлик ахбороти билан таъминлаш масаласида умидбахш ёндашувлар бўлғуси конгресснинг яна бир мавзуси бўлади. Бунда дунёдаги аудит асослари, хусусан уни ривожлантиришнинг глобал тамойиллари, аудит бўйича қўмиталарнинг роли, муқобил хизматларга талабнинг ошиши,

аудиторлик хулосаларидаги ўзгартиришлар, шу жумладан уларнинг зарурлиги ва асосланганлигини муҳокама қилиш режалаштириляпти.

Бундан ташқари, кун тартибига бизнес, бухгалтерлар ва компанияларнинг этика ва ижтимоий жавобгарлиги масаласи қўйилган. Сир сақлаш ва юридик жавобгарлик, жамият манфаати билан компаниялар хоҳиши, ижтимоий қадриятлар ва рентабеллик ўртасида мақбул мувозанатни излаш масаласи бор. Мазкур масалалар Этика кодексига боғлиқликда кўриб чиқилади, шунингдек бунда Кодекс билан боғлиқ бошқа жорий масалалар ҳам кўрсатилади.

Жаҳон конгрессида эътиборни таълим ва илмий салоҳиятни барпо этишга, хусусан замонавий технологиялар ва тамойилларга мослашув масалаларига қаратиш режалаштириляпти. Чунончи, мазкур сессия доирасида янги технологияларни ўрганиш ва бухгалтерлар малакасини оширишга интилиш режалаштириляпти.

Кейинги сессиянинг мавзуси бизнес маслаҳатлари, синергия, бизнес билимлари ва муаммоларини муҳокама қилишга бағишланган. Яъни янги бозор стратегияларини ривожлантириш, бозор эҳтиёжларини белгилаш ва уларга ўз вақтида муносабат билдириш, шу жумладан глобаллаштириш шароитларида кредитлардан фойдалана олишни ҳам муҳокама қилиш режалаштириляпти.

Жаҳон конгрессида иштирок этиш учун <http://www.wcoa2014rome.com/> сайтида рўйхатдан ўтиш мумкин, бу ерда рўйхатдан ўтиш шартлари ва йиғимлар кўрсатилган. Шунинг қайд этиш лозимки, иштирокчилар сони 4 000 рақамига етиши билан рўйхатдан ўтказиш тўхтатилади.

**WORLD CONGRESS
OF ACCOUNTANTS 2014**

ROME, PARCO DELLA MUSICA - NOVEMBER, 10-13 2014

Мавзувий сонни Ольга КИРЬЯКОВА олиб боради.

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ

АТТЕСТАЦИЯМИ ЁКИ МАЪЛУМОТНОМА?

1-бетда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази ҳамда Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат марказининг қарори (АВ томонидан 26.11.2013 йилда 2011-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида якуний давлат аттестациясини ўтказиш тартиби тўғрисида низомга ўзгартиришлар киритилди.

Низом нормалари Ўзбекистон Республикаси ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ўқувчилари ўқишини кўчириш, қайта тиклаш ва ўқишдан четлаштириш тартиби тўғрисида низом (ВМнинг 29.12.2012 йилдаги 367-сон қарорига 1-илова) нормаларига мувофиқлаштирилди, бунга кўра Ўрта махсус, касб-хунар таълим муассасасининг белгиланган давлат таълим стандартларига мувофиқ ўқишнинг таълим дастурини бажарган, бироқ якуний аттестациясида иштирок этмаган ёки ундан ўтмаган 3-босқич ўқувчилари Педагогик кенгаш қарори асосида давлат аттестация комиссия (кейинги ўринларда – ДАК) фаолият кўрсатаётган даврда 3 йил мобайнида якуний аттестацияни қайта топшириш ҳуқуқига эга. Белгиланган муддатда (3 йил мобайнида) якуний аттестацияни

топширмаган ўқувчилар 3-босқичда қайта ўқиш учун ариза беришлари мумкин. Шунингдек 3 йил мобайнида якуний аттестацияни топширмаган ҳамда 3-босқичда қайта ўқиш учун ариза бермаган ўқувчиларга таълим муассасасининг тўлиқ курсини тамомлаганлиги тўғрисида маълумотнома берилади. Илгари якуний давлат аттестациясидан ўтмаган ёки унда иштирок этмаган ўқувчиларга белгиланган таълим муддати тугаганидан кейин 1 ой ўтгач, ДАК қарорига асосан ДАК фаолияти даврида имтиҳонни қайта топширишга рухсат бериларди. Агар ўқувчилар қайта топшириш натижалари бўйича ҳам қониқарсиз баҳо олган ёки қайта топширишга келмаган бўлсалар, уларга таълим муассасасининг тўлиқ курсини тугатганлиги тўғрисида маълумотнома берилар эди.

Киритилган ўзгартиришларга мувофиқ ДАК раиси ҳудудий ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси бошлиғининг (вазирлик ёки идоралар тасарруфидаги таълим муассасалари учун шу вазирлик ёки идора раҳбарининг), ДАК аъзолари эса, таълим муассасаси директорининг буйруғи билан тасдиқланади. Илгари бутун ДАК таркиби ҳудудий ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси бошлиғининг (вазирлик ёки идоралар тасарруфидаги таълим муассасалари учун шу вазирлик ёки идора раҳбарининг) буйруғи билан тасдиқланар эди.

Қарор 2.12.2013 йилдаги 48 (600)-сон «Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами»да расман эълон қилинган кундан кучга кирди.

ҲИСОБОТ ТОПШИРИШ ДАВРИ ЎЗАЙТИРИЛДИ

Давлат мулки қўмитаси ҳузуридаги Қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш маркази бош директорининг буйруғи (АВ томонидан 5.12.2013 йилда 2383-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган) «Қимматли қоғозлар бозори иштирокчилари томонидан ахборот тақдим этиш ва эълон қилиш қоидаларини тасдиқлаш ҳақида»ги буйруғига ўзгартиришлар киритилди.

Ҳужжат билан аниқлаштирилишича, эмитентнинг қимматли қоғозлар эмиссия рисоласининг матни

билан танишиб чиқиш жойи ва тартиби тўғрисидаги маълумотларни, шунингдек «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги Қонунда кўрсатилган ахборотни қимматли қоғозларни жойлаштириш бошланишига камида 2 ҳафта қолганида қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг расмий веб-сайтига жойлаштириш орқали ошкор қилиш мажбурияти қимматли қоғозларни хусусий жойлаштиришга тааллуқли эмас.

Қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиси йилнинг ҳар чораги тугаганидан кейин қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органига бухгалтерия балансининг нусхасини ҳамда ўз маблағлари ва инвестиция активларининг ўртача йиллик қиймати тўғрисидаги ҳисоботни тақдим этадиган муддат ўн кундан ўттиз кунгача узайтирилди.

Бундан ташқари, инвестор мустақил равишда ва (ёки) аффилланган шахслар билан биргаликда бир ёки бир нечта битим тузиш натижасида очиқ акциядорлик жамияти акцияларининг мазкур очиқ акциядорлик жамияти устав фондининг жами 15 ва ундан ортиқ фоизини ташкил этувчи акциялар пакетини олиш нияти борлиги ҳақидаги ахборотни ошкор қилиши шарт, ахборотни эълон қилиш битим тузилишидан камида 1 иш куни олдин республика газетаси ёки фонд биржасининг расмий веб-сайтида амалга оширилади (илгари бундай ахборотни эълон қилиш битим тузилишидан камида 3 иш куни олдин амалга оширилар эди).

Ҳужжат билан бошқа ўзгартиришлар ҳам киритилди.

Буйруқ 9.12.2013 йилдаги 49 (601)-сон «Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами»да расман эълон қилинган кундан кучга кирди.

ОШИРИЛГАН МИҚДОРНИ ҲИСОБГА ОЛГАН ҲОЛДА ЎЗ ВАҚТИДА

Молия вазирининг буйруғи (АВ томонидан 6.12.2013 йилда 2534-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 2 декабрдаги ПФ-4582-сон «Иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдорини ошириш тўғрисида»ги Фармони бўйича пенсияларни қайта ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди.

Эслатиб ўтамизки, 2013 йилнинг 15 декабридан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида энг кам:

иш ҳақи – ойига 96 105 сўм;

ёшга доир пенсиялар – ойига 187 970 сўм;

болаликдан ногиронларга бериладиган нафақа – ойига 187 970 сўм;

зарур иш стажига эга бўлмаган кекса ёшдаги ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга бериладиган нафақа – ойига 115 340 сўм миқдоридида белгиланди.

Ҳужжатга мувофиқ яқка тартибдаги коэффициентларни (2011 йил 1 октябрдан амалга киритилган) қўллаган ҳолда янги тайинланадиган пенсиялар ҳисоблаб чиқариладиган иш ҳақини тенглаштириш учун ушбу Низомнинг иловасига мувофиқ энг кам ойлик иш ҳақи миқдорлари қўлланилади.

2013 йилнинг декабрь ойи учун Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимлари томонидан пенсиялар ва нафақаларни тўлаш қайдномалари, шунингдек почта пул ўтказмалари, пенсиялар ва нафақалар миқдорлари 1,025 баробарга ошганлигини инобатга олган ҳолда, қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда тузилади.

Пенсияни ҳисоб-китоб қилиш учун ЭКИХнинг 8 бараваридан (96 105 сўм х 8 = 768 840 сўм) ортиқ бўлмаган ўртача ойлик иш ҳақи инобатга олинади. Яқка тартибдаги коэффициентлар қўлланилган ўртача ойлик

иш ҳақи миқдори кўрсатилган суммага тенг ёки ундан юқори миқдоридида бўлган ҳолларда, пенсияларни қайта ҳисоблашни амалга оширишда иш ҳақи миқдори 768 840 сўм билан чегараланиб, иш стажининг давомийлигига боғлиқ равишда пенсияларни ҳисоблаш учун қабул қилинган фоизларга кўпайтирилади.

Ёшга доир ёки I ва II гуруҳ ногиронлик бўйича пенсионерлар пенсия тайинлаш учун зарур иш стажига эга бўлмаган тақдирда, қайта ҳисоблашдаги пенсия миқдори мавжуд стажга мутаносиб равишда белгиланади.

Барча ҳолларда пенсияларга устама Президентнинг ПФ-4582-сон Фармонида мувофиқ 2013 йил 15 декабрдан республика ҳудудида белгиланган энг кам иш ҳақидан – 96 105 сўмдан келиб чиқиб аниқланади.

Буйруқ 9.12.2013 йилдаги 49 (601)-сон «Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами»да расман эълон қилинган кундан кучга кирди.

АЛКОГОЛЛИ МАҲСУЛОТЛАР: ЯНГИ ЙИЛДАН ЯНГИ НАРХЛАР БЎЙИЧА

Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг қарори (АВ томонидан 10.12.2013 йилда 2535-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан 2014 йил 1 январдан алкоғолли маҳсулотлар учун янги энг кам улгуржи-сотиш ва чакана нархлар белгиланди.

Эслатиб ўтамизки, алкоғолли маҳсулотларни (пиво-дан ташқари) қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам чакана нархдан паст нархларда сотиш тақиқланади (Президентнинг 16.03.2007 йилдаги ПҚ-605-сон қарори билан тасдиқланган Алкоғолли маҳсулотлар билан чакана савдо қилиш қоидалари 15-бандининг ўн учинчи хатбошиси; ВМнинг 13.02.2003 йилдаги 75-сон қарори билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасида чакана савдо қоидалари 60-бандининг ўн бешинчи хатбошиси).

Мазкур Қоидаларни бузганлик учун Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 186-моддасида ЭКИХнинг 50 бараваридан 100 бараваригача миқдорда жарима тариқасидаги маъмурий жавобгарлик назарда тутилган.

2014 йил 1 январдан алкоғолли маҳсулотлар қуйидаги нархларда сотилиши лозим:

Алкоголли маҳсулот- нинг номи	Ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг энг кам улгуржи- сотиш нархлари (сўм)		Энг кам чакана нарх (сўм)	
	31.12.2013 йилгача	1.01.2014 йилдан	31.12.2013 йилгача	1.01.2014 йилдан
Вино	2 750	3 300	3 350	4 000
Ароқ ва бошқа ал- коголли маҳсулот- лар	6 250	7 800	7 600	9 500
Коньяк	6 250	9 400	7 600	11 400

Тақдим этилган ҳужжатларга қисқача шарҳларни эксперт-юристимиз Римма СОЛОДОВНИКОВА тайёрлади.

Ажабмаски, башорат қилинган «қулоқларини ўраб юрадиган»лар биз бўлсак, бу ўралган қулоқлар эса бугунги кундаги мобил телефонлар бўлса. Албатта, уяли телефонларнинг фойдаси, қулайлиги, долзарблиги хусусида бугун баҳслашиш бефойда. Лекин биз мақоламизда мазкур алоқа воситасининг салбий жиҳатларини, келгусида у туфайли қандай офатлар юза келиши мумкинлигини, айниқса болалар учун у қанчалик зарарли эканлигини мулоҳаза қилишга ҳаракат қилмоқчимиз.

Ҳозирги кунда таълим муассасаларининг деярли барча босқичларида тахсил олаётганлар – мактаб, коллеж, лицей ўқувчилари, олий ўқув юрти талабаларининг деярли 100%и уяли телефондан фойдаланади. Бу эса, назаримизда, бир қатор жисмоний, маънавий-руҳий зарарларни келтириб чиқаради. Хусусан, дарс вақтида болалар диққат-эътиборини чалғитади, ёшларнинг ўзаро муносабатларида синфий табақаланишга олиб келади (менинг телефоним сеникидан қиммат қабилда), қолаверса, энг муҳими, камол топиб келаётган организмнинг соғлом шаклланишига салбий таъсир кўрсатади.

Соғлиқни сақлаш соҳаси олимларининг таъкидлашларича, уяли телефонлардан ҳаддан ташқари кўп фойдаланувчилар бош оғриғи, бош айланиши, нохушлик, қулоқ атрофида «иссиқлик»ни ҳис этиш, кўнгил айнаши, тез чарчаш каби ҳолатлардан арз қилишади... уяли телефон орқали кўп гаплашувчиларда кўзларнинг ёшланиши, уйқусизлик, дармонсизлик ҳам кузатилади... Электромагнит таъсири ўтказилган каламушларда уларнинг авлодида ўлим сони ошганлиги аниқланган.

Мамлакатимизда таълим-тарбия жараёни самарадорлигини янада оширишни таъминлаш, ҳар томонлама ривожланган ва баркамол авлодни тарбиялаш учун зарур шарт-шароитлар яратиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 21 майдаги «Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларида мобил телефонлардан фойдаланишни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида» 139-сон қарори қабул қилинган. Ана шу қарор билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларида мобил телефонлардан фойдаланиш тартиби тўғрисидаги

ФАРЗАНДАЛАРИМИЗ БИЗГА ҚУЛОҚ СОЛАДИМИ?

ЁКИ УЯЛИ ТЕЛЕФОН НУРИДИЙДАЛАРИМИЗНИ
БИЗДАН «ОЛИБ ҚҲЙМАСИН»

Бундан қарийб ўн беш аср илгари бир улуг инсон башорат қилиб, шундай замонлар келадики, Машриқда турган инсон Мағрибдагининг гапини бемаъл ол эшитади, деганда, содда одамлар «Уларнинг қулоқлари шунчалик катта бўладими?» деб сўрашибди. Шунда у улуг инсон улар қулоқларини чўнтақларида ўраб юрадиган бўладилар, деб жавоб берган экан.

низомда барча турдаги таълим муассасаларида мобил телефонлардан фойдаланиш тартиби белгиланиб, у давлат ва жамият манфаатлари йўлида ўқувчи ёшларнинг соғлиғини сақлашда хавфхатарларни камайтиришда таълим олувчиларнинг конституциявий ҳуқуқларини таъминлашга йўналтирилгандир. Ушбу Низомнинг 8-бандига кўра, таълим олувчиларга қуйидагилар қатъиян тақиқланади:

- телефони бўйига осиб олиш, кўкрак чўнтақларида, шим, юбкалари чўнтақларида ва шу кабиларда сақлаш;
- телефон аккумуляторини зарядлаш учун таълим муассасаси электр тармоқларига улаш;
- телефони ёрдамида: атрофдагиларга зўравонлик, шафқатсизлик, порнографияни тарғиб қилувчи видео ва суратларни намойиш қилиш;

таълим муассасасининг нуфузига, шу жумладан, зўравонлик ва вандализм ҳолатларини суратга олиш ва кейинчалик уларни атрофдагиларга намойиш этиш йўли билан зарар етказиш;

– ўқув машғулоти вақтида: телефон орқали сўзлашиш ҳамда SMS (MMS) ва бошқа турдаги хабарларни жўнатиш;

телефонни стол устига қўйиш; мусиқа, шу жумладан, наушник орқали тинглаш;

сурат ва видеотасвирларни кўрсатишда телефондан фойдаланиш (ўйинлар билан шуғулланиш), тасвир (матн, расм, видео-ёзув ва фотосуратлар) кўриш, диктофон, калькулятор, календарь, блокнот, ён дафтарча кабилар сифатида фойдаланиш; суратга олиш ва видеотасвирга тушириш;

телефон (GPRS, Bluetooth, Интернет ва шу кабилар) орқали бошқа хизматлардан фойдаланиш.

Низомнинг мазмун-моҳиятидан кўрииб турибдики, у фарзандларимизнинг соғлом-саломат, маънавий жиҳатдан баркамол бўлиб ўсишлари учун монелик қилиши эҳтимоли бўлган мобил телефондан омилкорона фойдаланиш ҳоидаларини белгилаб берган. Қолаверса, бундай телефонлардан фойдаланишда санитария нормаларига ҳам риоя қилиши лозимлигини унутмаслик керак, зеро, замонавий техника тараққиёти маҳсулотларидан оқилона фойдаланиш саломатликнинг гарови эканлиги барчага маълумдир.

Бир сўз билан айтганда, бугун биз фарзандларимизнинг майда инжиқликларига кўниб, уларни турли русумдаги мобил телефонлар билан сийламоқдамиз. Яқин келажакда эса шу фарзандлар бизга қулоқ солмайдиган бўлиб вояга етишса, мажозий қилиб айтганда, мобил телефонлар бизни фарзандларимиздан ҳам маънавий, ҳам жисмонан узоқлаштиради, додимизни кимга айтамыз?

Бундай бўлмаслиги ва ҳукуматимиз қарорларида бу борада белгиланган вазифаларни ҳаётга татбиқ этиш учун ўқитувчи ва мураббийлар, ота-оналар, кенг жамоатчилик бирдек масъулмиз.

Муассар АБДУЛЛАЕВА,
1-сон республика тиббиёт коллежи ўқитувчиси.

ҚУРИЛИШДА ЁНГИН ЧИҚМАСИН

МОЛ-МУЛКИМИЗНИ АСРАБ-АВАЙЛАЙЛИК

Кундан-кунга чирой очиб бораётган гўзал пойтахтимизда қурилиш, ободонлаштириш ишларини деярли ҳар бир кўчада кузатиш мумкин. Ҳашаматли иншоотлар, боғлар барпо этилиб, баъзиларида таъмирлаш ишлари жадал суръатларда олиб борилмоқда. Инсонларга энг қийин пайтда ёрдамга келувчи ёнгин хавфсизлиги хизмати ходимларидан ҳам ушбу масканларда ёнгин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиниши юзасидан назоратни кучайтириш талаб қилинади. Зеро, қурилиш меъёр талабларининг бузилиши кўнгилсиз ҳодисаларга олиб келиб, инсонлар ҳаётига жиддий хавф туғдириши мумкин.

Бунинг учун қурилиш майдонларини ёнувчи чиқиндилардан доимий тозалаш,

қўлбола электр иситиш анжомларидан фойдаланмаслик, очиқ оловдан фойдаланмаслик, кислород баллонларини тўғри сақлаш сингари бир қатор хавфсизлик талабларига риоя этиш керак бўлади.

Бундан ташқари, электр-газ пайвандлаш ишларида ёнгин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиш, қурилиш майдонида ёш болаларнинг ўйнаб юришига йўл қўймаслик керак. Ана шу каби ёнгин хавфсизлиги қоидаларига риоя этилгандагина биз ўзимиз ва давлатнинг мол-мулкни асраб-авайлаган бўламиз.

Рустам ТЎХТАМУРОДОВ,
Шайхонтоҳур туман ИИБ
ЁХБ инспектори,
кичик сержант.

ЭЪЛОНЛАР

СОТИШ

Ташкилот фойдаланишда бўлган, яхши ҳолатдаги папка-регистрацияларни арзон нархда сотади. Тўлов – исталган шаклда.
Тел.: 185-91-83.

ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР

Жиноят ва фуқаролик ишлари бўйича адвокат, юридик хулосалар бериш. МЧЖ, ХКни мутлақ сифат даражасида рўйхатдан ўтказиш, қайта рўйхатдан ўтказиш*.
Тел.: 936-06-02, 970-65-91.

Кўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр*.
Тел.: 346-16-89.

ADVOKAT ELITE. Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш*.
Тел.: 281-52-39, 346-16-89.

ХИЗМАТЛАР

Иш ҳужжатларини муқовалаш. Тел.: 556-61-31, 974-54-03.

Архитектура лойиҳалари ва дизайн*.
Тел.: (+998 91) 162-60-17.

Картрижларни тўлдириш. UzKART, ОН-ЛАЙН терминаллар жойига чиқиш билан.
Тел.: 235-19-91, 171-99-28, 162-34-55. www.likan.uz

Ташкилотлар учун компьютер ва маиший техникани ҳисобдан чиқариш учун ҳужжатларни тайёрлаш. Тўлов – исталган шаклда.
Тел.: 236-76-46, 233-74-95, 233-17-56.

*Хизматлар лицензияланган. Товар сертификатланган.

Иқтисодий-ҳуқуқий газета
НОРМА МАСЛАХАТЧИ
ХУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

ТАЪСИСЧИ «Norma Hamkor» МЧЖ

Газета 2006 йил 26 декабрда
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот
агентлигида рўйхатга олинди.
Рўйхат рақами 0074.

БОШ МУҲАРРИР
ФАРҲОД ҚУРБОНБОВ
ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
100105, Тошкент ш.,
Миробод тумани,
Таллимаржон кўч., 1/1,
Таҳририят тел. 283-44-27
Обуна бўлими тел. 200-00-30
E-mail: gazeta@norma.uz,
normapress@mail.ru,
www.norma.uz
Нашр учун масъул:
Надир Алимов

Муаллифлар фикри доим ҳам таҳририят нуқтаи назарига мос келавермайдиган.
Таҳририят муштарилар билан ёзишиб туриш имкониятига эга эмас.
«Норма маслаҳатчи»да эълон қилинган материалларни тулиқ ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда қўлаштириш, тарқатишга фақат «Норма» газеталари бирлашган таҳририяти»
МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

Газета ношир – «Norma» МЧЖнинг компьютер базасида терилди ва саҳифаланди
(Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1).
Индекс – 186 Буюртма 1335 Бичими – А3, ҳажми – 2 босма табақ. Адади 2125. Баҳоси келишилган нархда
Газета «ТОПРИНТ» МЧЖ босмахонасида (Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1) босилди.
Газета 2013 йил 23 декабрда соат 20.20 да топширилди.
ISSN 2010-5223